

תקבב הלכות ברכת המזון קפה־קפו

שהכוונה מעקבת בכל הברכות מ"מ השכור יש לו כוונה שהרי הוא כפקח לכל דבר ולכל עונשין שבתורה דינו כמתכוין כמ"ש בחושן משפט סימן רל"ה^ה אלא לקריאת שמע ולתפלה שהן צריכות כוונה מעולה אין כוונת השכור חשובה כוונה ותועבה היא כיון שהיא משובשת שהרי אינו יכול לדבר לפני המלך בלא שיכוש אבל בשאר ברכות די בכוונה כל שהוא אע"פ שהיא משובשת:

קפו אם נשים וקמנים הייבים בברכת המזון וכו' ד' סעיפים:

א נשים הייבות בברכת המזון^א וספק הוא אם הייבות מן התורה^ב מפני שהוא מצות עשה שאין הזמן נרמא או אינן הייבות אלא מדברי סופרים מפני שנאמר^ג על הארץ הטובה אשר נתן לך והארץ לא נתנה לנקבות להתחלק אלא לזכרים ובנות צלפחד חלק אביהם נטלו שהיה מיוצאי מצרים^ד.

אבל כהנים ולוים היו להם ערי מנרשה.

וכן גר שנכנס לדת ישראל^ו ונלוה עליהם ונטפל אליהם ונחשב כאחד מהם לכל המצות הנוהגות בהם ולהם ניתנה הארץ למורשה נתחייב גם הוא כאלו ניתנה גם לו שהוא והם עם אחד הוא לכל דבר^ז משא"כ בנשים שהם עם בפני עצמם^ח וכן כהנים ולוים אם לא היה להם ערי מנרש לא היו מתחייבים במצוה זו מפני שניתנה הארץ לישראל לפי שהם שבט בפני עצמן^ט ואינם מפלים לישראל וגם הם חלוקים מהם במצות הרבה^י.

ועבדים שאינם משוחררים אע"פ שהן זכרים אינם כגרים אלא כנשים^{יא} כמו שלמדו חכמים על עבדים בגדה שוה לה לה מאשה^{יב} שכל מצוה שהאשה פטורה גם העבד פטור כמ"ש בס"י מ"י^{יג}:

ב וספק של תורה להחמיר לענין שהן אינן מוציאות ידי חובה את האנשים החייבים מן התורה כי שמוא הן פטורות מן התורה^{יד} וכל מי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתו^{טו}.

אבל איש שאינו מחויב בדבר מן התורה כגון שלא אבל כרי שביעה^{טז} יכול להוציא הנשים שאכלו כרי שביעה כמו שיכול להוציא את האנשים שאכלו כרי שביעה ממעם שיתבאר בס"י קצ"ז^{יז}:

קח סעף כב. א"כ הניע לשכרותו של לוט שאו פטור מכל המצות (לעיל ס' קבח מג"א). וראה רמב"ם החיים (ברכת המצות ה"ה ס"ק ב.).

סימן קפו

ס' קפט ס"ד, וכאן מירי באמירת על הארץ הטובה אשר נתן לך, וראה תוס' רבנו יתרה שם ר"ה נשים בברכת המזון.
ז רשב"א שם ר"ה בעא מיניה. תשב"ץ ה"א ס' קמט.
ח שבת ס' א.
ט דאה רש"י דברים ג, נ ד"ה אף, שכל שבט נקרא עם.
י קידושין כא, ב.
יא תשב"ץ שם, וראה גם רמב"ם הל' ברכות פ"ה ה"א. מאמר מרדכי ס"ק ב.
יב הגינה ד, א.
יג סעף ד.
יד הרב רבינו יונה שם ר"ה תפלה (שאינה מוציאה לאיש כיון שחובת מדרבנן). והרא"ש ס"ח רמב"ם הל' ברכות פ"ה ה"א. מור וליבוש ס"א.
טו ברכות כ, ב.
טז כולעיל ס' קפד ס"ב וש"נ.
יז סעף ג, וראה מ"מ זעוניים.

א מנשה ברכות כ, ב.
ב נמזא שם. רמב"ם הל' ברכות פ"ה ה"א. רא"ש ברכות פ"ג ס"ג (שהוא בעיקר ללא איפשטא). מור וש"ע ס"א. ולענין שאר מצות ע"י לעיל ס' ע ס"א וש"נ.
ג דברים ה, י.
ד רש"י שם ר"ה או דרבנן. וע"י לקמן ס' קפו ס"ו.
ה רמב"ן ב"ב פא, א ר"ה ודבתיב. מרדכי ברכות פ"ג רפו סב. מענין יום טוב ברכות שם אות ק. כנסת הגדולה הנב"י. עולת תמיד ס"ק א. ת"א ס"ק א. והיו כרבי יוסי כמעשר שני פ"ה משנה יד, דמותה פסק הרמב"ם הל' מעשר שני פ"א ה"ג. הל' בבורים פ"ה ה"ג.
ו ע"י מרדכי פ"ג שם. כנסת הגדולה שם. וראה לקמן

הלכות ברכת המזון כפרקו תקנב

ג וכן אשה מוציאה את האיש שלא אכל כדי שביעה¹¹ ואפילו היא ג"כ לא אכלה כדי שביעה¹² שמ"מ היא מהוויבת מדברי סופרים כמותו וכן מוציאה את הקטן שהוא חייב מדברי סופרים כדי להנכו במצות¹³.

אבל הקטן אינו מוציא את האשה שאכלה כדי שביעה שמא היא מהוויבת מן התורה¹⁴ אבל מוציא הוא את מי שלא אכל כדי שביעה¹⁵ אפילו הוא א[יש]¹⁶ כיון שאינו חייב מן התורה אלא מד"ס ואפילו אם הקטן גם כן לא אכל כדי שביעה¹⁷ שמ"מ הוא חייב מדברי סופרים כמותו שברכת המזון אינה דומה למגילה¹⁸ והלל¹⁹ וברכות קריאת שמע²⁰ ושאר מצות שיקטן מדברי סופרים²¹ שאין הקטן שהגיע לחינוך מוציא את הגדול לפי שהקטן מצד עצמו כשהוא עתה פמור לגמרי²² אלא שמחנכין אותו²³ כדי שיהא הגל במצוה זו ויהיה סריך כמנהגו כשיגדל לפיכך אינו ברין שיוציא את מי שהוא גדול כבר אע"פ שהיובו אינו אלא מדברי סופרים כיון שהקטן גם חייב זה אינו חייב אלא משום להרגילו לכשיגדל שאו יתחייב חיוב זה של דברי סופרים אבל בברכת המזון מה שמחנכין את הקטן לברך אחר אכילתו לשובע כשיגדל שהוא חיוב מן התורה לפיכך כשם שהוא מוציא את הגדול שלא אכל כדי שביעה אם הוא אכל כדי שביעה כך מוציאו אם לא אכל כדי שביעה כיון שחנינוכו כשלא אכל כדי שביעה מועיל לו להרגילו כמו בשאכל (ו) יותר²⁴:

ד וכל זה שנושם וקטנים מוציאים אחרים ירי חובתן הוא כשאחר אינו יודע לברך בעצמו²⁵ אבל היודע לברך בעצמו אינו רשאי לצאת בשמיעה אפילו מהמחויב כמותו²⁶ אלא ע"י זמון²⁷ בשלשה ונשים וקטנים אין מומנין עליהם כמ"ש בס"י קצ"ג²⁸ שהם אין מברכין בזמון:

קפו דיוקים בנוסח ברכת המזון וכו' מ' סעיפים:

א סדר ברכת המזון ראשונה ברכת הון שניה ברכת הארץ שלישית בונה ירושלים²⁹ ושלשית מן התורה³⁰ שנאמר³¹ ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הון שהיא על אכילה ושביעה על הארץ זו ברכת הארץ המוכה זו ירושלים כמ"ש³² הרה הטוב הזה והלבבון:

כז כדלעיל סי' סט ס"ב וש"ג.
כח ראה לעיל סי' נג סי"ג לענין תפלה וכוונתו. לקטן סי' רפב ס"ה לענין קריאת התורה.
כט ראה גם לעיל סי' לפ ס"א וש"ג.
ל כדלקמן סי' קפו ס"ד.
לא חשב"א שם. וראה לק"ש שם. גידול תורה והענין שם.
לב חש"י ברכות שם ד"ה מברך.
לג עיי' סי' קצג ס"א. סי' קצו ס"ג. סי' ריג ס"ב. וראה גם לעיל סי' קפה ס"ד.
לד כדלקמן רס"י קצב.
לה אה"ל קצנז. סעיפים רב. וראה גם לעיל סי' קפה ס"ד.

סימן קפז

א ברייתא ברכות חז' ע"ב.
ב ברייתא שם. וראה לעיל סי' קפה ס"א אם די מן התורה בברכת א' מעין ג' וש"ג.
ג דברים ה' י'
ד דברים ג' בה'.

יח ברכות כ, ב. מור ושו"ע שם.
יט משמעות תוס' מגילה כ, א סוף ד"ה מן. חרדש הרשב"א מגילה ע"ג, ב ד"ה ר' יהודה מכשיר. וראה מ"מ וצנינים.
כ מור ושו"ע סי' ב. וכדלקמן סי' שנג ס"ב וש"ג.
כא ח"א ס"ק ג, נ. וכמו שאינו מוציא את האיש שאכל כדי שביעה.
כב גמרא שם כ, ב. מור ושו"ע ס"ב.
כג בדפ"ר: אנוס. כלוח דתיקון שם תוקן: אונן וכתהלה לדור ס"ק ב תמה ע"י. ובקצרים השלחן וברתמים ע' 204 הנהיג: איש. וראה מ"מ וצנינים.
כד ח"א חששמות (התוס') [אגדה] ברכות פ"ו ס"ו עני. חרדש הרשב"א שם. וראה אג"ק ח"ה ע' צב ע"י צד. לק"ש ח"ז ע' 234. חקרי הלכות ח"ה כ, א. גידול תורה (ג. י.) ח"ה ע' יג. חז"י ע' רמ. חכ"ב ע' תריניס. הע"ב תחת ע' 45.
כה משנה מגילה יפ, ב כת"ק. מור ושו"ע סי' תרפצ ס"ב.
כו משנה סוכה לח, א. רמב"ם הל' תעבכה ה"ה. אגודה מוסה סי' כא. לקטן סי' תעש סוף ס"ו.